¶ De heteroclitis Nominibus. ¶ Grammaticæ VVhitintonianæ Liber tertius de nominum heteroclisi.

Rober. VV. tetrastichō ad lectorē.

Protheos vt possis varios dinoscere vultus.
Tyresiæ sexus ambiguosq; senis.
Salmacidos ne vndis coeant heteroclita mixta.
Hoc vvhitītoni voluito lector opꝰ.

¶ Eiusdem distichon in Zoilum.

Cornua Rhinoceros, dentem ni Zoile ponas.
Sanguinolenta feret tela Hecatebeletes.

1524

BODLEIANA

De Heteroclitis

¶De nominum heteroclisi.

QUum de heterodytis varia inter grāmaticos sit dissentio: que legēti animum adeo perplexū hinc inde distrahit: vt nescias quo vult⁹ teneas mutātē prothea nodo. huic incōmodo suppetias ferre studui. Perlustratis ꝓbis authorib⁹ collegi que lege grāmatica tritior vsus obseruāda censet heteroclita. Annotauim⁹ etiā q̄dā: que apō priscos licet in precio haberētur: apud recētiores tn̄ ob vetustatē obsoletā dicātur. Legimus apud Plautum delicia femininо gn̄e ⁊ singulari nūcro: vt apō Ciceronē nec et apō alios alia multa: que lex grāmatica vetat. Quare ne qō veteribus licuit scriptoribus/tibi quoq; licere in ea re putes: aut qō raro inuentū est: aut figurate vel incuria quadā elapsum: in tritum vsum vsurpare arroges probabiliter sub innximus precepta.

¶Aptotum vel monoptotū est qō vnā vocē habet per omnes casus: vt gummi.
¶Diptotum est quod duos casus habet diuersos: vt tabi tabo.
¶Triptotum quod tres: vt templum templi templo.
¶Tetraptotum quod quattuor: vt genes generi genero generum.
¶Pentaptotum quod quinq; vt castus casti casto castum caste.
¶Hexaptotum quod sex. vt totus totius toti toto tote totum.

¶Dt nominibus heteroclitis.

¶Heterodytum nomē est quod vario modo declinatur. ¶Heterodisis est varia nominū declinatio: que quidem fit casu/numero/genere/ declinatiōe ⁊ voce: fitq; defectu/abundantia/et variatione.

De nominibus quæ vnam terminationem habent singularia tantum.

Hæc aptota feres singlari neutraq; tantum.
palme of the hāde. genus frumenti. no thynge. iustum. iniustum.
Hir pyr pus & ador nihil & nil fasq; nefasq;.
nomen oppidi. vt gummi vt cornu. i. pro sola voce sumpta.
Cim sic clausa per i/simul u/vox materialis.
.s. gñm. tryfull ynge or wycked.
Et commune trium iungas nequam simul adde.
a whale. nem⁹ Thessalie. a poūde weyghte.
Hæc cete & tempe pluralia: pondo triumq;
so many. as many.
Hæc generum tot quot totidem numeralia cuncta
vt quattuor/decem/viginti/quadraginta/octoginta.
Post tres ad centum quæ primæ sunt speciei.
vt hoc mille indeclinabile.
Mille dat hoc fixum singlari non variatum.
In pl̄ali ntō hec millia/gtō horū millū/dtō his milibus/ac.
Cuius pluralis ternæ fit millia flexus.
In pl̄ali ntō hi ⁊ he ⁊ hec mille indeclinabile.
Plurali inflexum genus omne est mobile mille.
¶Rectum & quintū casum tm̄ habētia.

Nominibus.

.i.ntl. .i.vocatiui. able. past hope.

Recti vel quinti voces tantum potis expes.
magis aucte. mactus.cta.ctum.
Macte tenet quintum: prisci & mobile flexum.
.i.fortuna. a mozren.
ntō. vctō. abltō. ntō. actō. abltō.
Fors dabit o fors forte luesq; luem lue tantum.
a cōsumpcyon. sanies ꝛ sanguis corruptus.
in ntō. actō. abltō. gtō. abltō.
Tabes dat tabem tabe, aut tabi nisi tabo.

¶ Accusatiuum solum habens,
ad magnitudinē. vrsentir valla. ang. (as moche)
Instar singlarem quartum poscit sibi solum.

¶ Ablatiuum solum habentia,
.i.astutia. cuydent. by bythe. offre wyll.
Astu cum promptu natu dic sponteq; sexto.

Maior natu (elder)
Minor natu (yonger)

¶ Ntō & vctō singulari carentia,
.i.potestatis.
Singlari recto quintoq; carent ditionis.
an oore. dethe. deynty meet a prayer. .i.fructus.
Remigis acq; necis dapis & precis addito frugis.
a wande or a typpynge a courser or
rodde or cudgell. caret actō. a stydde. possibilitatis.
Verberis & quarto: vicis aufer opisq; datiuum.
casus. pluralem.
plurales retinent omnes: vicis at genitiuum.
refuseth. numero.
Abnuit: & casus plurali omnes ditionis.

¶ Dtō vctō & abltō carentia.
ntō ꝛ actō. as moche.
Dic bis tantundem tantidem dans genitiuo.
moze.
Hoc plus dic recto & quarto: pluris genitiuo.
declinationis.
Hi simul hæ plures: hęc plura vt mobile ternæ.

¶ Vocatiuo tantum carentia,
interrogatiuū. distributiuū. relatiuum.
Quærens distribuens infinitum referensq;
negatiuū. vctō casu.
Atq; negans quinto careant pronomina cuncta,
Exceptis omnis noster nostras meus & tu.

¶ Datiuo & vocatiuo carentia.
Hæc vis: huius vis: hanc vim: dicas & ab hac vi.
Plurali hæ vires: hæ vis dederatq; vetustas.

¶Ntm̃ & actm̃ solum plurali habentia.

helpe. denyenge.

Suppetiæ inficiæ quarto as solum retinebunt.
Hæ simul has grates, repetundarum repetundis.

¶Plurali numero carentia.

Propria cuncta carent plurali, elementa metalla
Liquida quæ signant, & humi nascentia sicca
Cum toto si signet idem pars quęlibet. At quũ
Pars non signet idem cum toto, pro specieve
Diuisa a toto capitur, quum materięve
Pro forma, quũ fit translatio, opinio, & vsus,
Euentus, diuisio fit, pluralia flectas
Et quæ natura careant singlari vt Athenæ

¶Pl'ali nũero carent propria nola deoꝝ/holm/vrbiũ/montiũ/siluarũ/fluuioꝝ/ꝛ aliorũ locorũ: ꝛ quattuor elemẽta: ignis/aer/aqua/tra/ꝛ metalla: vt ferrũ/plũbũ Et liquidũ: vt oleũ/lac/butyrũ. Et humi nascẽtia sicca: vt piper/cicer. Et hoc intelligendũ est quoties quelibet pars sig̃t idem cũ suo toto. vt quelibet pars aeris est aer/q̃libet pars ferri est ferrũ/q̃libet pars olei est oleũ/quelibet pars piperis est pip. Sed qñ q̃libet pars signet idẽ cũ suo toto pl'ales casus habet: vt i floribꝰ ꝛ fructibus. Uñ q̃libet pars rose non est rosa. Sil'iter qñ pars sumitur pro specie a suo toto diuisa.: vt aque qñ sumunt̃ pro fluuijs a mari diuisis. Terre, p insulꝭ ꝛ regionibus a terra cõtinenti disiunctis. Aut qñ pars ꝓ forma alicuiꝰ materie accipit̃: vt panes ꝓ partibꝰ in massam rotundã effigiatis. Aut qñ fit trãslatio. vt ignes quũ sig̃nt amores. Uirg. Incipe Mopse prior si quis aut Phillidos ignes. Aut opinione: vt vulgi qui opinabãt̃ plures, esse soles. q̃s Uirgilius imitãs dixit. Quid tãtũ Oceano properant se tingere soles? quedã etiam vsu pluralẽ habẽt: vt frumentis apud Maronẽ. Quedã euentu: vt Catones duo fuerunt. Quedã diuisione: vt Galliarũ. alia belgica/alia celtica. Quedam natura: vt Athene/Cume.

¶Annotatio de quibusdam pl'aliter declinatis.

a wel spring. a stãdyng podle. water troubled. a lake or podel.

Plurali flectes fons stagnum ac vnda lacuna

playne see. a rennyng water. iouce or humour. rẽnyng water. a lake or a myre

Aequor sic fluuius succus sic flumen & amnis.

a cuppe. a well or pyt. water. rẽnyng water. a lake or a myre.

Pocula vel puteus laticesq; fluenta lacusq;

troubled see. water. see. drinke. a fenne or a marres.

Et freta cum limphis mare potio, sicq; paludes

cockell. rue. onyon. pese. ootes.

Cum lolijs rutas cępas pisas & auenas

benes. ryse. all maner corne. terre fytche.

Melonesq; fabas lentes frumenta lupinos

strawbery. vt rose/lilia/viole/poma/pyra/cerasa.

Fragaq; citrullos florum sic nomina fructus.

¶Annotatio de carẽtibꝰ gtõ dtõ & abltõ pl'alibus.

Plurali genito terno sextoq; carebunt.

a mouthe. bras. hony. see. chaffe. coūtre. encēse. lawe. barley. wyne.
Os æs mel mare far rus thus ius hordea vina.
meythe.
pocula. .i. pot⁹ mellit⁹. mulbery. vt macies (lenesse) declinationis.
Defruta sic mulsum morum sic nomina quintæ.
egde of ony
wepen. syght
maner. of the eye. a kynde. a face.
Demptis maneries acies species faciesq;
noone.
a kynred. a thyng. tymbre. meridies. a daye.
Progenies res materies cum prole diesq;
aspyt or broche. ceteros casus habet: vt verua verubus.
Pluraliq; veru careat tantum genitiuo.

¶ Masculina singularē nūerū tantū habentia.

the see.
Singlari tantum flectes hæc mascula pontus
blode. salte. pryson. all maner vytel/or meet. duste. the goome tothe.
Sanguis sal carcer penus & puluis genuinus
the euen sterre. idem. dunge. ayre. the world. the ayre.
Vesperus & vesper fimus aer mundus & ęther
mosse. the sonne. smoke. mudde or slyme of the erthe. cingulū veneris.
Muscus sol fumus limus veneris quoq; cestus.
At quandoq; leges mundos fumos genuinos.
Pulueribus cum sanguinibus sed rarius vsu.

¶ Fœminea singlaria tantum.

Fœminei generis singlari hæc flectito tantum.
laude or prayse. name. helthe. pease ryches. yonge age. idem.
Gloria fama salus pax gaza iuuenta iuuentus
lyght. dethe. lyfe. morren. thyrst. hongre. olde age.
Lux mors vita lues sitis esuriesq; senectus
an oke apple. a stake of wood. coughe. groūde. infeccyon. colere.
Galla strues tussis tellus contagio bilis
a faute. vytell. yssue or chyldrē. groūde. springolde. chase. aspotte.
Culpa penus soboles humus & pubes fuga labes
euentyde. colere. a chylde. a tokē of proue. sande.
Vespera cum cholera proles iuncta indole arena
matter of fylthe
hongre. reste. perdon reste. corrupcyon.
Atq; fames requies venia atq; quies saniesq; Cariosū lignū. (worme eten tree)
rotnes of wood or
hornesse. worme eten. yse lenesse. faythe ꝛ truthe.
Canicies caries glacies maciesq; fidesq;
glotony. madnesse. fylthynesse. people. plebel.
Ingluuies rabies, sic illuuies quoq; plębes.

His ia quæ formant abſtracta ſequentibus addas,
wyſdome. innocẽce.malyce. wodneſſe.couetouſnes.
ſapientia. infancia.vecordia. inſania. auaritia.
Ex ſapiens infans vęcors inſanus auarus
ſauinge. powerte. pudẽce. remẽbraũce. vtteraũce.chyldhod.madnes.
pcmõia vſcitas.lopia.pudẽtia.memoria. eloquẽtia.pueritia.amentia.
Parcus inops prudens memor e(q;)loquẽs puer amens
labour. madnes. wickednes. powerte.
diligentia. dementia. pernicies vel tas.pauperies vel paupras.
Di(q;)ligens demens:ex pernix pauper & in tas,
At quandoq; leges luces paces & arenas
Gazas & vitas raro & amicitias.

¶Neutra ſingularia tantum,
ryght or lauſull.wrongec.orupcyon.
Neutra carent hæc plurali fas atq; nefas pus
gen⁹ fru: pyte/or
cuen menti. olde age.myre. a ſete. grounde.
Veſperum ador ſeniũ cœnum ſoliumq; ſolumq;
euẽ ſterre.palme of the hãde. ſee. hell. vyolyme.ſcarlet colour.
Veſper hir atq; ſalum barathrũ viſcũq; luctũq;
age. nothyng. idem. idem. nede. idem.
Aeuum nil nihilũ nihil atq; neceſſe neceſſum
cib⁹ p angelos fi:
god of ryches. liys Iſrael datus.glaſſe. paſke or eeſter. mornyng. ſhambles.
Mammona manna vitrũ cũ paſchate mane macellũ
the ſpryngc ſope or
tyme. ſterche. dethe. poyſon.comen people.ſee.
Ver nitrum lethum virus vulgus pelaguſq;
all maner vytell of mete. hoc hoc
Atq; penus penoris coniunge penumq; penuq;
tempus quo ius
intermittitur.an ere of corne. froſt.
Iuſticium ſpicumq; gelu:ſimul antea dicta.

Nitrũ a nitẽco/quia veſtes nitidas facit.

¶Antea dicta:vt noia metallorũ.exceptis eris/& electrũ.noia liquidorũ:vt ſle gma oleũ.Noia ſiccorũ:vt triticum/piper/humi naſcẽtia.herbarũ noia:vt apiũ crocũ que pluralẽ(vt diximus)refugiunt.quedã pluralẽ tamẽ habẽt:vt ęquor mel vinũ.ꝛc.de quibus ſuperius dictũ eſt.

¶De his quæ naturaliter ſingulari carent.
Natura careant ſinglari nomina multa
Feſtorum ſic ludorum numeralia primi
Ordinis & quæ diſtribuunt:varijs quoq; conſtant
Et pro maſclinis:capitur dum mobile multis.

¶Singulari nũero naturaliter carẽt noia quattuor modis.Primo/noia feſtorũ & ludorũ tã maſculia:vt appollinares/quinquatres/circẽſes:ꝫ feminina/vt Neomenie.ꝫ etiã neutra:vt orgia/bacchanalia/neptunalia/repotia/taurilia.Secõ nũeralia noia tã primi ordinis:vt duo/tres.ꝛc.ꝫ diſpartiua:vt bini/trini.licet

poetice interdū legitur septeno gurgite. pro septē gurgitib⁹. Tertio (sm Seruiū) que nō nisi ex pluribus cōstāt. vt scale/bige/trige/quadrige/lr̄e ꝑ epistola / arma quisquilie/scope ꝛc̄. Quarto adiectiua ꝑ plurib⁹ masculinis accipi solita: vt cani pro capillis. Superi/inferi/posteri/minores/maiores.

¶ Masculina tantum pluralia.

insignia consulum.

Mascula sunt isthęc tantum pluralia: fasces

grete rayles

mery cōceytes or barres sayntes in heuen. inner chambres.

Atq; sales clatri cum cœlitibusq; penates.

cronydes lamentacyons. hoore heeres nettes for dere pyllers.

Annales threni cani cum cassibus antes.

vpon borde hatches

in a shyppe. spyrytes of hell. gētylmen. spyrytes of hell. spyces.

Atq; fori manes proceres Lemures & odores

lattes wyndowes rayles at the tylte ende. tribus que-

or a grate. a graue. a carceres. dam Titij.

Cancelli loculi cum carceribus titienses.

pars tertia ppli Romani. scales in the heed. romani primi.

Fasti sic luceres cum furfuribusq; quirites,

a payre of tables. a kynred libelli.

Atq; pugillares natales co(q;)dicillos

dij geniales. fryson/or

pryuate godds. hauthorne. gorse.

Atq; lares sentes vepres deducta per ates

grete men. heedes or chefe mē. best men of a towne.

magnates pꝛimates optimates.

A magnus primus simul optimus: anteq; dicta.

Authori ascribas aliter tibi si qua reperta.

¶ Antea dicta vt in superiori ꝑcepto. Adiectiua q̄ pro plurib⁹ masculinis accipiuntur: vt supi minores ꝛc̄. Festoꝝ ꝛ ludoꝝ: vt appollinares/circēses. Nūer alia: vt duo/tres/bini. Qd̄ si qua aliter repias/authoritati ascribas: Nā apd̄ Iuuenalē leges ꝓcerē. apd̄ Persiū q̄ritē. apd̄ Uirg. carcerē ꝑ equoꝝ custodia. apud Ouidiū veprē q̄ cū poetica licētia ꝑmittunt l cōsuetudinē trahēda dissētio. Sūt etiā multa q̄ l alia sig̃tiōe singl'arē hn̄t. vt sal ꝑ ꝯdimēto: sꝫ tūc pl'ali carēt. Itē fasc; ꝑ farcina. aut pōdere. Uir. Ego hoc te fasce leuabo. Et carcer ꝑ noxioꝝ custodia pl'ali carēs cū mult; adiectiuis: vt minor/maior/liber. ꝛc̄. q̄ alr̄ sig̃nt q̄ cū ꝑ fixis sumunt.

fasti dies dicti sunt: quibus licet fari pretori tria verba: do/dico/abdico.

Fœminea tantum pluralia.

Fœminei generis sunt hæc pluralia tantum

acute dicta inferoꝝ .ix. day before the the fyrste day of

vel facta sacra. festi dies. idus in the kalende euery moneth.

Argutię inferiæ ferię nonæ atq; calendę

iapes or pray or vauntage taken in warre.

flatterynge tryfuls. besom. prede ab hostibus capte.

Blanditiæ nugę scopæ sic manubięq;

truse or an army or an the myddlemest day

fyrst fruytes. respyte. intestina. hoost of men. of euery moneth.

Primiciæ inducie lactes copiæ simul idus

funerals or nyght or lyeng i wayte thretenynge/or
a feyre. dyryges. derkenesse. or deceytes. manassynge.

Nundinæ & exequiæ tenebræ insidiæq; minęq;

purgamēta terrarū tā hominū q̄ montes altissimi qui
vel q̄cq̄d ex arborib⁹ serpentiū spolia Italiam a Gallia et
aut floribus decidit. stonge. a denne. a cradle. Germania dirimunt.

Quisquiliæ exuuiæ latebræ cunæ simnl alpes

q̄dā obseruatiōes siue. vēti placidissimi ori=
solemnitates/siue sacra. entales q̄ sole ingre= dom⁹.
remaynynges. watche apud iudeos diente leonē flant. p̄uata.

Relliquiæ excubiæ ceremoniæ Etesiæ & ędes

mōs Rome. horse har= montes.
weddynge. siue vicus. neys. hispanie bathes.

Nuptiæ & exquiliæ phalerę Gades quoq; thermæ.

wanton desyres
occasyons or
ryches. instigacyon. organ pypes. variaunce or enmyte.

Diuitię illecebræ cantes inimicitiæq;

fendes or fu= thre goddes brachia scor= nomē vrbis.
ryes of hell. ryches of fauour pionis. vrbanitates. Minerue.

Diræ & opes charites chelęq; facetiæ & Athenæ

a payre fendes thre goddes thre goddes
of gates. of hell fatall. of fauour. euyll spyrytes.

Atq; fores furiæ Parcæ Gratie quoq; Laruæ

quoddā genus
indumētū. a wycket. diuinationis. vt locorū noia: Thebe. ⁊c̄.

Induuiæ valuæ sortes simul antea dicta.

¶ Antea dicta: vt suppetie ⁊ ificie q̄ ntō ⁊ actō tm̄ habēt siliter grates. Et ea q̄ ex plibus cōstāt. vt bige/trige. ⁊c̄. Et numeralia. vt bine/trine: nō possum nō mirari quorūdā inscitiā q̄ affirmāt hec nomina mappa/plaga/palea/nenia/naris/compes/antemna: ⁊ alia singulari carere quū apd̄ peruissimos i singulari reperiunt.

¶ Neutra pluralia & secundæ declinationis.

Neutra hæc plurali tantum flexusq; secundi.

trumpettes. tentes. wepons. cradles. loca aspera.

Classica cum castris simul arma crepundia tesqua.

vmbles i rockes in space of. v. yere
p̄uincia Scythie. garlāde a beest. the see or processyons.

Bactraq; cum sertis sic exta Ceraunia lustra.

a cradell. the herte strynges.

Et cunabula sic præcordia lachana flabra

pocula vel scyphi. the top of a hyll. anterior pars nauis ferrate.

hec carchesia i singulari. angl. (a polyce)

His carchesia sic iuga montis rostraq; nauis.

eleccyons. sacrificia que mor=
dyryges.
tēpora quibus cōsules eligunt. tuis impenduntur.

Adde comitia sic artaxata thentyra iusta,

¶ Attendat lector quedā ex his in singulari declinata: sed tunc aliter sig̃nt: vt rostrum cum pro rictu auis sumitur: similiter iugum pro boum colligamine.

Nominibus.

¶ Neutra pluralia tm̄ & tertiæ declinationis.

Hæc terni flexus tantum pluralia neutra.

longe guttes. walles of a towne. the flappe in a cowe or an oxe. vt parētalia/bacchanalia/orgia/cerealia.

Ilia mœnia sic palearia iungito festa.

vt bacchanalium vel orum. festa Bacchi.

Quæ genito ternæ flexure suntq; secundæ:

ea q̄ a dote dant̄ vel a shepe herdes viro vel femina. cotes mapalia idem.

His sponsalia sic magalia palia iunge.

carmē Pindari poete. poūde nemus Thessalie amenissimum.

Et pæana simul pondo tempe inuariata.

¶ De heteroclitis tam gn̄e q̄ declinatione varijs.

¶ Masculina in singulari: & neutra in pl'ali.

vt hic tartarus. in plurali hec tartara.

Mascula in us primo numero: sed a neutro secundo

hell a hyll in troy. ꝓmontoriū Laconie. mons Arcadie. genus toge leuis angusteq; etiā ꝓrugatura pannoꝝ.

Tartara Dyndima Tænara Mænala suppara dicas

mōs Thracie. sayle clothe. hoode. cacumina montis Ide in Troya. mons Laconie.

Ismara carbasa pslia Gargara Taygetusq;

hell. a whale. hell.

Additur infernus cetus dum piscis auernus.

Plurali hæc cete dicas tamen inuariatum.

¶ Masculina singlari: masculina & neutra plurali.

Mascula singlari: plurali hæc mascula neutra.

mōs Cāpanie vbi nascū: tur vina ⁊ ꝓ vino ponit̄. tape or gamynge. an hyssynge. place. a corse gyrdle.

Massicus atq; iocus sibilus loca balteus adde.

cōmaūdemēt. chaūche. lycense.

Iussus & euentus permissus mascula quartæ

vt hec iussa iussorum.

Neutraq; plurali (ceu sentit Valla) secundæ.

vt hec iussum/euentum/permissum. ⁊ inde hec iussa euenta ⁊c̄.

Ast hæc sæpe per um reperimus & hiuc fit a neutrum.

¶ Fœminea singlari: plurali neutra.

vt hec pergamus. .i. singulari. in plurali hec pergama.

Fœminea hæc primo numero sunt neutra secundo:

walles of troye. a pasture. stuffe of housholde.

Pergamus & zizania pascua iunge supellex

pastorale carmen

vt hec bucolica/ce. In pl'ali hec bucolica/orū. hec rethorica/ce.

Nomina librorū vel in e: vel a: iungito & artes.

In pl'ali hec rethorica /orum. vt altilis. in pl'ali hec altilia.
Fœminei generis pro fixo & mobile ſumptum.
arbor in Syria vnde emanat gummi quo veſtes tinguntur.
ſeruys tree.
Arbutus intybus: & ſic galbanus addito: quidam.
vt arbutum. in pl'ali hec arbuta.
Cenſet hęc ſed in um variari: hinc exit a neutrum.

¶ Neutra ſinglari: maſcula plurali.

Neutra hęc ſinglari: plurali maſcula dices.
campi ament
in inferno. heuen. an hole. a cyte in grece.
Elyſium cœlum ſpecus (vt vult Seruius) Argos,

¶ Neutra ſinglari: maſcula & neutra pl'ali.

Singlari hęc neutra: & plurali maſcula neutra.
the bytte of brydell. threde. a pryſon. a lecke. a rake. a hors coller.
Frenum filũ clauſtrũ porrũ raſtra capiſtrũ.

Neutra ſingulari: fœminea plurali.
meet.
Singlari hoc epulum: dic hę plurali epulæq;.
bathe. balnee. balneum.
Balnea plurali: vel eę ſinglari ab eum dat.
a denteth. nunc non eſt in vſu.
Delicium antiquum: plurali at deliciæ nunc
a feyre.
Nundinæ item tantum plurali: nundinum at olim.

¶ Fœminea ſingulari: fœminea vel neutra pl'ali.

Ae vel a plurali fructus dat amygdalum: at arbor
an almon tree.
Hęc dat amygdalus: vel amygdala Plynius inquit.
an onyon.
Hęc cępa: hę cępe: dat cępe hoc inuariatum.

¶ Gen⁹ & vocẽ variantia & nõ ſignificationem.

euen tyde.
Veſper erum vel era capitur pro fine diei.
cuẽ ſterre. veſper⁹. veſperugo. the euen ſterre.
Stella hic veſper erus: vel hęc ugo hic heſperus idem.
Hic tapes etis: dic hocq; tapete tapetum.
a cyte of troye.
Ilios hęc dices: hoc Ilium & Ilion addes.
a margaryte ſtone. margarita margaritum.
Margaris hęc & rita ſimul: vel Seruius hoc tum.
Hic gibbus gibber dices: hæc gibba q; raro.

an ere of corne.
Hæc ſpica: at raro hic ſpicus/dic hoc quoq; ſpicum.
a howe. froſte.
Hoc cornu atq; gelu: tamen hic cornus gelus olim.
a lymme. a noſe.
Hic artus naſus: quondam artu naſaq; naſum.

¶ Maſculina in us: & neutra in um.

hic clypeus vel hoc clypeum.
Nunc hic us in recto: vel hoc um quandoq; reperta.
a ſhelde. *compas of themouthe. a buffet. a ſtaffe. warnynge.
Hæc clypeus rictus colaphus baculus monituſq;
a narowe lane. a gloſe. an hatte.
Angi(q;)portus commentarius atq; galerus.
a hele. an hafte of a knyfe. tribute.
Et calcaneus & capulus: magis umq; tributum
a ſparre. a rale or courſe.
Et ſeſtertium item tignum ſic curriculum dant.
vt hec pyrus. hoc pyrum.
Arboris exit in us nomen forme um quoq; fructus.
a bothum a kerchef. wraſtlyng. a bowle.
fundum. mundum. luctum. ſinum.
a groſide. world. mornynge. a boſom.
Hæc fundus mundus luctus ſinus quoties um
In recto formant aliud tunc ſignificabunt.

¶ Fœminea in us: & neutra in um.

cryſtall.
Criſtallus nardus ſimul abrotanuſq; ſaguntus.
an indenture. peſe.
Vm quandoq; tenent: dic ſyngrapha piſa per um q;.

¶ Maſculina in er: & fœminina in a.

panthera. a ſtandynge pece. cratera.
Aethera ſic æther panther crater ſimul era.

¶ Hic hęc hoc us: hoc in u & um.

Non declino penu neutrũ: penus hoc penoris dat.
Hic penus hęc quartæ: neutrale penumq; ſecundæ.
an hole.
Sic recto varies ſpecus atq; ſpecumq; ſpecuq;.
a myke payle. a veſſell to myke in.
Hoc mulctrale feres hoc mulctrũ mulctraq; per hęc.

¶ De vſitatis & antiquatis.

gũme that cometh of trees. muſtarde ſede.
Is dederant olim: nunc i/gummi/ atq; ſinapi.

¶De heteroclitis

a borde cloth. a nette. .i. dices. a cyte in Italy.

Gausape ræte feres nunc & præneste: sed olim
gausapum gausapes.

Gausapis & pumpes Pręnestis sic quoq; rætis.

¶De non vsitatis & antiquatis.

dust. a gourde. asshes.

Munc is & er quondam puluis cucumisq; cinisq;
vnder. rust. yere. ashare.

Impubis: sed nunc impuber vomer invsu.

¶Quæ ntm̃ variũ efferũt sub eodẽ gn̂e.

Is simul er retinent hęc recto mascula casu
of the felde. swyfte. woushyp full. vpon fote. on horse backe.

Campester volucer celeberq; pedester equester.
swyfte. mery. of the wood. holsome.

Acer sic alacer siluester iunge saluber
of the fenne. swyfte. he that kepeteh a wager.

Adde palustер eis celer: at dic raro sequester.

¶Os & or in nominatiuo habentia.

sauour. a tree. worshyppe.

Or simul os recto retinent odor arbor honorq;.
exhalacyon. norse. fayre speche.

Et vapor & clamor lepor ijs coniunge laborq;.

¶Vs & er in nominatiuo habentia.

vt ab greco Euandros.

cõgre fysshe. a spanyarde. Euander vel drus.

Dant vs & er congervel hiber: ros ductaq; græcis.
prosperus/puerus/asperus.

Vs quondam: nunc er/prosper pauper puer asper.

¶Masculina nominatiuum variantia.

Hęc varia in recto casu mascula reperta.
a morte. a yonge salmon. a water in Rome.

Mugilis & mugil Tybris Tyberisq; reperta.
fluuius Germanie. a goynge fysshe.

Sic Arar ac Araris: seu gobio gobius atq;
a gamnynge or playe a bable.

Ludio siue dius vel ludus pusio pusus.
delphen fysshe. a man of araby.

Delphin delphinis vel arabs arabisq; arabusq;.
a sygne in heuen. an elephant. a scorge or a whyppe.

Scorpius ac elephas elephantus scorpio iunge
fluuius Italie in Tyberim descendens. blode. a whyrle wynde.

Hic anio nerio nunc dic sanguis quoq; turbo.

Nominibus.

Aſt ani en quondam nerien ſanguen quoq; tuben.

¶Fœminea nominatiuum variantia.

Fœminei generis recto variata leguntur

ſawe duſt/or mullocke.

Hęc ſtips hęcq; ſtipis ſimĺ hęc ſcops hęc ſcobis hęc plębs

the people. a bee. a ſalled or a helmet.

Hęc plębs hęc apis vel apes: hęc caſſida caſſis,

fatneſſe. a valey.

Hęc adipes vel adeps: hęc vallis raroq; valles.

a tonyage. circũſtaunce. compages/ambages.

Compago ambago tam ges q̃ go retinebunt.

phorcynis. filiꝰ Thoſoe nymphe. patria homeri. vbs in thera inſula.

Is ſimul in Phorcyn Salamin retinent & Eleuſin.

vt daritudo daritas. vt mundities ꝛ munditia.

Multa per vdo vel as abſtracta per es vel a ponas.

¶Confuſa in rectis obliquis diſtincta.

Confuſa hæc recto diſtincta ſed in genitiuo.

Lens frons glis ſemis domus & pecus addito caſſis

Vaſq; fides cancer veſper Siluester & acer.

¶Lens lẽdis (a nytte) lens lentis (ryſe) Frons frondis (a bowghe) Frons frõtis (a fore heed) Glis gliris (a thyſtell) Glis gliſſis (daye) Glis gliris (a dormouſe. Semis indeclinabile (halfe in ony maner thynge) Semis ſemiſſis (half a poũde) Domus domi (at home). Domꝰ domus (a houſe) Pecus pecoris (catell/as ſpepe/ gootes). Pecus pecudis (beeſtes/as oxen/ keyen/calues: ꝛ ſuche other) Caſſis caſſidis (a ſallet) Caſſis caſſis (a nette) Vas vadis (a ſurety or borowe) vas vaſis (a weſſell) Fides fidei (truth/faſtnes/promes) Fides fidis (a ſtrynge) Cãcer cancri (the ſigne of the crabbe) Cãcer /eris (the cãker woume) Veſper veſperi (the euẽ ſterre) veſper veſperis (the euẽ tyde). Siluester ſſiluestri viri ppriũ. Siluester /tris (of the wood) Acer aceris (a mapple tree). Acer acris (ſwyfte/ſowre/or terſe).

¶De noĩbus incerti gñis dictũ eſt in gñibꝰ de declinatione noĩm ludoꝝ feſtoꝝ domus & ambo ſuperius in declinatiõe dictũ eſt.

¶Variancia declinationem.

a veſſell.

Hoc vas dat vaſis: plurali hęc yaſa dat orum,

an acre of lande. iugeri.

Iugerum erit flexus ſinglari nuncq; ſecundi,

iugerum. iugeribus. nũero. flexus.

Iugera rumq; ribus plurali fit quoq; terni.

¶Secundæ & tertiæ declinationis.

Iuppiters ſmythe. cãcer cancri (a ſigne) a dewe of yerne.

Mulciber & cancer necnon globus atq; ſequeſter,

cancer canceris (the canker woume).

Flexuræ ternæ ſunt & quandoq; ſecundæ.

De formatione graduum

¶Tam quartæ q̄ ſecundæ declinationis.

Hæc ſunt flexuræ nunc quartæ nuncq; ſecundæ
a hyppe tree. a pynarde. a fygge/or fygge tree.
Cornus ſic pinus pro fructu aut arbore ficus.
an entre or veſtry. an oke. bey tree. rayſynge of people.
Acadytus quęrcus laurus cantuſq; tumultus.
a lake or myre. apparell. warmynge. coſt vytell.
Et lacus ornatus monitus ſumptuſq; penuſq;
His addunt aliqui raroq; reperta ſecundæ
herynge. ſygh. a ſtryddel yurnge. gronynge.
Auditus viſus paſſus victus gemituſq;
a ſyghte. flowynge. a wodde. a verſe. mournynge.
Aſpectus fluctus ſaltus verſus quoq; luctus
a bedde. fyghynge. an armye/or an hooſt. a parlyament.
Lectus piſcatus exercitus atq; ſenatus
byrthe. gaynes dethe. company. hete or trouble.
Ortus cum quæſtus obitus cetus ſimul æſtus.

¶Annotatio.

Deficiunt quarti flexus laurus monituſq;
Caſibus in ternis numeri ſextiſq; vtriuſq;.

¶De formatione graduū comparationis.

M Obile quod poſſit ſiue augeri minui ve.
Tres tenet hoſce grad⁹: poſitū: mediū: ſuperātē.

¶Formatio comparatiui & ſuperlatiui.

gradu. .i. cōparatiuū. vt docti doctior.
A poſito medium formes ſic: a primo (or ſibi iuncta)
vt fortis fortior. .i. ſuperlatiuum.
Caſu qui fit in i/ſimiliq; modo ſuperantem
vt docti doctiſſimus a fortis fortiſſimus.
S iuncta atq; ſimus formes ex i vel eodem.

¶Annotatio comparatiui.

vt ſtrenuus. tenuis.
Vs ſimul is quando vocalis forte præibit.
vt magis ſtrenuis. magis tenuis.
In vice tunc medii ſumas magis & poſitiuum.

¶Alia annotatio comparatiui.

yonger.
Iunior a iuueni remouens ve caret ſuperante.
Datq; ſiniſterior quamuis non rite ſiniſtri.
warre or worſe.
Deterus aut deter vel detero deterior dat.

¶Annotatio ſuperlatiui gradus.

Comparationis.

vt niger nigerrimus.

Rectus in er format(rimus adiuncta)superantem.
Excipitur dexter quod dat timus atq; siniſter.

vt veterrimus. deterrimus.

Detero ſicq; vetus rimus a deterq; veter dant.

ſaturrimus ꝛ ſaturiſſimus. maturrimus ꝛ maturiſſimus.

Turrimus atq; ſimus formant ſatur atq; maturus.

¶Alia annotatio de ſuperlatiuo.

vt humillimus/ſimillimus/facillimus.

In limus is vertunt humilis ſimilis faciliſq;

agillimus. gracillimus. docillimus.

Atq; agilis gracilis(ceu Valla refert)dociliſq;.

¶De ijs q̄ rite nō formant grad⁹ ſed aliūde ſumūt.

Hęc rite aut graduū formam ſeruant aliunde:
At ſumunt:magnus vult maior maximus:atq;
Paruus vult minor & minimus:bonus & melior dat.
Optimus :atq; malus peior ſic peſſimus inde
Multus plus ſic plurimus :atq; potis potiuſq;
Inde potiſſimus:a ne quamq̄ ioriſſimus exit.

¶De aliſs quæ aliunde mutantur.

vt grandiloquus. a loquor. a ſequor. a volo. a facio.

Clauſa dicus loquus atq; ſequus volus.& ficus orta.
A verbis mediſ formam ſimul & ſuperantis

vt grandiloquēti/quētior/quētiſſimus.

Ficto vt (grandiloquens)ſumant a participante.

¶De ijs quæ carent ſuperlatiuo.

vt valde ſenex/valde iuuenis/valde memor/valde obnixus.

Iſta ſenex iuuenis memor obnixuſq; adoleſcens
Per valde & poſitum ſupplere volunt ſuperantem.

¶De præpoſitionib⁹ cōparantibus.

Ante dat anterior formato ſecus ſeciorq;
Subterior donat ſubterq; carent ſuperante.

vt citerior/vlterior/exterior. inferior.

Ex ra dant erior citra:vltra:extra:ſimul infra:

ſuperior. vt citimus/infimus/vltimus. extimus.

Atq; ſupra:dat imus citra:infra:vltra:ſimul extra:
Quod ſimul extremus donat ſupraq; ſupremus
Vel ſummus:poſt poſterior poſtremus habebit.
Et prope dat propior ſic proximus proximior dat.

¶De aduerbijs comparantibus.

De aduerbijs.

vt penitior.

Ex'us format ior penitus Penitissimus: exit

longe ago. forther. fyrst. gretely. more.

A pridem prior & primus: magne magis effert

moost. longe. longer. diutissime. ofte.

Maxime itemq; diuq; diutius & issime sæpe

ofter. ofte. very late.

Sæpius & sæpissime habet: nuperrime nuper:

swyfter.

Ocyor & ocys græce atq; ocyssimus exit.

¶De ijs quæ carent superlatiuo.

later. late. ynoughe. better.

Seruis a sero tantum satis & satius dic.

other wyse.

A secus & secius: careant omnes superante.

¶De ijs quæ comparationē non faciunt.

sed aliunde mutuantur. vt pius. vt strenuus.

Raro gradus proprios ab ius vel uus reperimus.

vt reuerendus colēdus. horatius. Juno ⁊ deoꝝ quisq̄s amicior.

Nec dus verbali: nec de cus ci geminatum.

¶Cicero in Anthoniū precipit pientissimū nō pijssimū dicendū. Salusti⁹ dicēs strenuus quisq; maxime strenuus: docet strenuissimus vix reperiri.

¶Londini in ędibus VVinandi de VVorde: sub Solis intersignio. Anno dñi. M.CCCCC. xxiiij. Die vero Decēbris, xix.

1524